

GP granskar: De utsatta arbetarna

I en serie artiklar granskar GP den del av arbetslivskriminaliteten som brukar kallas arbetskraftsexploatering: anställda som utsätts för mycket låga löner, orimligt långa arbetstider och dålig arbetsmiljö.

Vi tar också upp fall som inte är brottsliga men där arbetsgivarens agerande har effekten att kränka den anställde.

Ukrainskor städar för svältlön – bor i industrilokaler

En räckta fönster är upplysta i industriområdet i Frölunda. Bakom en gardin skymtar en kvinna som bor där. Hon är en av uppskattningsvis 100 ukrainsskor som arbetar med hemstädning för Alberts städservice, ett av Västsveriges största städföretag.

Men ingen av dem har varit anställd av företaget.

GP granskar städbranschen – och kan visa hur personalimporten går till i en bransch som hålls under armarna av statliga skatteavdrag, samtidigt som städarna tjänar småpengar i slavliknande arbetsförhållanden.

Text: Per Sydвик **Bild:** Anders Ylander och Thomas Johansson

När de ryska granaterna började slå ned i 21-åriga Larysa Hliievas hemby, insåg hon att det var dags att fly. Några veckor senare satt hon i ett radhus i Mölndal, ägt av Victor Albertsson, samme man som äger Alberts städservice. Dit hade hon kommit för att arbeta åt Alberts underleverantör Björks städservice, via den ukrainska rekryteringsfirman Colibri work i Kiev, och en agentur i polska staden Lublin. Hon hade fått besked att hon hade rätt att arbeta i Sverige, men väl på plats insåg hon att inte hade de tillstånd som behövs.

– Jag förstod ganska snabbt att det var illegalt arbete. Sådant vill jag inte syssla med, så jag lämnade radhuset efter två dagar, säger Larysa när vi träffar henne på en av Migrationsverkets flyktingförläggningar i Västsverige.

Alberts städservice är ett av de större företagen i Göteborgstrakten inom hemstädning. Enligt egen uppgift har företaget 6 000 städuppdrag i månaden, med anställda som alltid har konkurrens-

kraftiga löner och ”schyssta villkor”.

Men GP:s granskning visar att ukrainsskor som städar i Alberts namn varken haft det ena eller det andra. Och när Alberts påstår att deras anställda städare har ”schyssta villkor” – då ska man veta att företagets affärsidé varit att inte ha anställda städare.

Dessa förhållanden blev Larysa medveten om under dagarna i radhuset på Råvekärrsgatan i Mölndal.

– Lönen skulle vara sju euro i timmen, till ett konto i Polen, och vi var lovade en månadslön på 1 200 euro. Men de som bodde i huset berättade att den faktiska lönen ofta var 800 euro i månaden. Och då jobbade man hårt. Det var lätt att få böter för olika saker: om man kom för sent eller om något gick sönder. Och om man slutade innan tre månader gått, fick man böter på 300 euro.

Larysa blev inkvarterad i källaren i radhuset där hon säger att det bodde 14 ukrainska städare.

En ukrainsk kvinna vid namn Anna

presentades som koordinator och kom till radhuset och instruerade Larysa att ladda ned Time Wave-appen, som Alberts använder som bokningssystem. Larysa skulle bli ”person26” i systemet.

Efter två dagar på Råvekärrsgatan, söndag 10 april, hade Larysa fått nog och tog sig till Migrationsverket och sökte asyl.

– Jag ville inte vara en del av detta illegala. Städarna är hela tiden stressade, rädda att bli tagna av polisen. Jag fick reda på att sedan i september, och fram till kriget började, hade många blivit deporterade hem till Ukraina från den här firman.

Larysa berättar att hon träffat en ukrainsk kvinna som bodde på ett annat ställe i Göteborg:

– Hon hade blivit deporterad en gång, men hade på något sätt lyckats komma tillbaka hit och jobbade nu för Björks och Alberts.

Larysa hade under hösten 2021 arbetat tre månader i ett lager hos en klädfabrik i Tjeckien. Hon kom hem till Ukraina

igen strax före nyår. Då hade hon betalat 250 euro till den ukrainska rekryteringsfirman för visum till Polen, med sikte på städjobb i Sverige.

9 mars hade kriget gjort situationen i hembyn Varivsk åtta mil nordväst om Kiev outhärdlig, och Larysa sms:ade en fråga till sin kontakt på rekryteringsfirman.

– Jag fick svar att alla visumcenter var stängda, men att jag kunde åka till Sverige utan visum.

Sina 250 euro, en vanlig månadslön i Ukraina före kriget, har Larysa inga förhoppningar om att få tillbaka.

Du kände inte till att du som flykting har rätt att arbeta i Sverige enligt massflyktsdirektivet?

– Det var inget jag hört talas om förrän de berättade det för mig på Migrationsverket.

Fungerade rekryteringsfirman i Kiev även efter krigsutbrottet?

– Ja, de var i full gång. De kunde försvinna några dagar, men sedan var de tillbaka igen, berättar Larysa.

